Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry 3.12.2013
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry

TEM:n nuorisotakuu-työryhmälle 5.12.2013

ESITYS: KOLMANNEN SEKTORIN ROOLI NUORISOTAKUUN TOTEUTTAMISESSA

Kolmannen sektorin toimijat Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, Valo ry ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry ovat valmistelleet esityksiä, joilla järjestöjen roolia nuorisotakuun toimeenpanossa voitaisiin kasvattaa. Nuorisotakuussa ns. 4P-mallin toteutuminen edellyttää, että järjestöjen roolia selkeytetään ja vahvistetaan nykyisestä. Järjestöille tulisi tarjota sekä riittävät taloudelliset että toiminnalliset mahdollisuudet nuorten työllistämiseksi. Nuorten työttömyys on kasvanut vuoden takaiseen nähden, vaikka se onkin lyhyellä aikavälillä vähentynyt (TEM työllisyyskatsaus syyskuu 2013). Tavoitteena on, että kolmannella sektorilla toimivat järjestöt (lähinnä nuorisojärjestöt, liikuntajärjestöt, sosiaali- ja terveysjärjestöt) voisivat toimia työllistäjän roolissa ja samalla ne voivat olla edistämässä nuorisotakuun tavoitetta myös oman perustoimintansa kautta nuorten sosiaalisen vahvistamisen avulla (tukitoimia ja –palveluita nuorille ja nuorten ryhmille). Lähtökohtana on, että nuorisotakuuta toteuttaessaan kansalaisjärjestöt keskittyvät oman perustehtävänsä mukaiseen toimintaan. Nuoret kokonaisuudessaan ovat aikuisväestöä vaikeammin työllistyvä ryhmä, ja lisäksi nuorten ikäluokissa on mukana erityisen vaikeasti työllistyviä. Järjestöt tavoittelevat tilannetta, joissa kaikkien nuorten työllistymisen edellytyksiä voitaisiin vahvistaa, mutta niillä on hyvä valmius työllistää myös vaikeasti työllistyviä nuoria.

Järjestötoiminnassa mukana olo missä tahansa roolissa (osallistujan, vapaaehtoisen, aktiivitoimijan tai työntekijän) lisää nuoren osaamista ja valmiuksia eri elämänalueilla: yhteistyö-, ilmaisu- ja vuorovaikutustaidoissa, johtamis- ja organisointitaidoissa sekä erilaisissa substanssisaamista vaativissa asioissa jne. Nämä mahdollisuudet jäävät monesti huomiotta silloin, kun nuori on hakeutumassa töihin. Samoista taidoista ja niistä kertovista todistuksista voi olla hyötyä myös opiskelupaikan hakemisessa. Järjestöt ovat siis erinomaisia paikkoja työkokemuksen kerryttämiseen ja monipuolisen osaamisen saavuttamiseen. Järjestöt ovat säännöllisen toiminnan paikkoja myös niille, joiden taloudellinen asema ei mahdollista kalliita harrastuksia: toimintaa on monipuolisesti kaikille kansalaisryhmille. Yhdistykset toimivat kuntapalveluja ja yritystoimintaa täydentävinä toimijoina. Tässä esityksessä valtakunnallisista, alueellisista ja paikallisista yhdistyksistä ja seuroista käytetään rinnakkain yleisnimityksiä **järjestö** tai **yhdistys**.

Ehdotettuja toimintoja voitaisiin toteuttaa vuosina 2014 ja 2015. Toimenpiteiden toteuttamiseksi on tehtävä viestintäsuunnitelma, jossa määritellään viestinnän toimenpiteet ja vastuut.

1. Ehdotukset nuorten työllistämiseksi: järjestöt työpaikkoina

Järjestöt voivat toimia nuorten työllistäjinä tai harjoittelupaikkojen tarjoajina. Useilla järjestöillä on pysyvä tarve lisätyövoimalle niin, toiminnan järjestämisessä kuin erilaisissa tuki- ja avustavissa tehtävissä. Järjestöille tulee luoda realistiset mahdollisuudet palkata nuoria, jotta ne voidaan houkutella palkkaamaan uusia nuoria työntekijöitä. Yhdistykset voivat käyttää nuorten työllistämiseen suunnattua Sanssi-tukea samalla tavalla kuin yksityisellä sektorilla toimivat työnantajat. Etenkin nuorisoyhdistykset ovat kuitenkin todenneet, ettei Sanssi-palkkatuki kuitenkaan mahdollista aina nuoren palkkaamista omarahoitusosuuden jäädessä verraten suureksi. Omarahoitusosuuden haaste johtuu siitä, että (markkinoiden ulkopuolella toimivien, voittoa tuottamattomien) järjestöjen palkatessa nuoren yleishyödylliseen tehtävään taloudellinen tuotto ei yleensä kasva lyhyellä aikavälillä samassa suhteessa toiminnan volyymin kanssa. On myös hyvä muistaa, että järjestöt eivät pääsääntöisesti kilpaile yksityisten yritysten kanssa samoilla markkinoilla.

1.1 Nuoria työsuhteisiin järjestöihin Sanssi-tukea kehittämällä:

Sanssi-palkkatuki on tällä hetkellä noin 700 e/kk enintään 10 kuukaudeksi. **Ehdotetaan, että palkkatukea voisi käyttää kustannusneutraalisti enintään kuuden kuukauden aikana noin 1165e/kk/työllistettävä, eli kuukausittaisen tuen määrä nousisi samalla kun tuen kesto lyhenisi.** (Selvitettävä, soveltuisiko palkkatuen lisäosa max. 60% / 90% tähän.) Tämä helpottaisi järjestöjen työllistämismahdollisuuksia ja madaltaisi kynnystä palkata nuori töihin noin 3-6 kuukauden ajaksi. **Työnantajalta edellytetään omavastuuosuutta**. **Tässä toiminnassa voitaisiin painottaa myös vaikeasti työllistettäviä nuoria.**

Allianssin 2010-2011 toteuttamassa Työtä nuorille –hankkeessa palkkaustuki oli korkeintaan 1500e/kk. Tällöin 5 milj. euron määrärahalla työllistettiin yli 1200 nuorta keksimäärin 3 kk työsuhteisiin, ja 28 % sai jatkaa työpaikassa tukijakson jälkeen. Lisäksi liikuntajärjestöjen Sportti työllistää –hanke työllisti vastaavalla periaatteella 830 nuorta, keskimäärin 5 ½ kuukaudeksi. Liikuntajärjestöjen valtakunnallinen työllistämishanke Työhön Kutsu tuki vuoden 2012 loppuun urheiluseurojen työllistämistä, erityisesti pitkäaikaistyöttömien osalta. Hankkeen tarkoituksena oli ennen kaikkea työnantajaosaamisen monipuolinen lisääminen. Tarve oli ja on edelleen suuri. Osaavat työnantajat mahdollistavat työpaikkojen synnyn ja kestävän työllistämisen.

Tavoitteeksi korotetun Sanssi-tuen käytössä voitaisiin asettaa, että järjestöt yhdessä palkkaisivat määräajaksi yhteensä esimerkiksi noin 2500-3000 nuorta. Järjestöjen työllistäjärooli hyödyntää kahdella tavalla: nuori saa töitä ja lapset tai nuoret (tai jokin muu kohderyhmä) lisää toimintaa. Nuoren tehtävät määrittyvät osaamisen ja kokemuksen mukaan. Sanssi-tukea kehittämällä voidaan luoda nopea väylä nuoren ensimmäiseen työpaikkaan.

Lisäksi tulisi **selvittää**, voisiko kuntalisän käyttöä laajentaa nuorten työllistämisen tehostamiseksi, esimerkkinä Helsinki-lisä, jossa pohjalla on TE-toimiston myöntämä palkkatuki:
http://www.hel.fi/hki/heke/fi/Ty_llisyyden+edist_minen/Helsinki-lis_

1.2 Järjestöjen valmiudet työllistämiseksi ja työnantajana toimimiseen – mentorointi sekä järjestöjen paikallinen yhteistyö nuorten työllistämisessä:

A.) Työnantajana toimivan järjestön haasteena on se, miten voidaan tarjota riittävästi ohjausta työllistetyille. **Mentorointia ja ohjausta** tarvitaan niin työhön perehdyttämiseen, työssä oppimiseen kuin yleisten työelämävalmiuksien kehittämiseen. Erityisesti työnantaja, joka palkkaa useita nuorisotakuun piiriin kuuluvia nuoria, tarvitsee lisää rahoitusta tarvittavien ohjausresurssien järjestämiseen. Tämä hyödyntäisi työllistettäviä nuoria ja heidän kehitystään sekä oppimista. Tuki suunnattaisiin työnantajalle, ja tuen suuruus voisi olla esim. 20-40 % ohjaajan palkkakustannuksista määräajan (tällöin myös Sanssi-tuki ilman korotusta voisi olla mahdollinen). **Työnantajalta edellytetään omavastuuosuutta**.

B.) Paikalliset nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- sekä sosiaali- ja terveysjärjestöt toimivat useissa kunnissa harrastustoiminnan lisäksi palveluntuottajan roolissa. Näiden järjestöjen yhteistyöllä on mahdollista aloittaa **yhteisiä hankkeita, yhteistyömuotoja tai palveluita, joissa voitaisiin työllistää myös nuoria**. Yhdistettynä Sanssi-tukeen useiden järjestöjen rahoitusosuus voisi mahdollistaa nuoren tai useiden nuorten palkkaamisen. Liikunta-, nuoriso- ja kulttuurialan Kolmas lähde –hankkeen[1] kokemusten perusteella tiedetään, että järjestöjen paikallisen yhteistyön synnyttämiseksi tarvitaan usein ulkopuolinen toimija (esim. kunnan edustaja tai muu toimija/organisaattori), jonka tehtävänä on alussa saattaa yhteen eri toimijat. Tällaista toimintaa varten aloitettaisiin hanketoiminta, jossa nuoriso-, liikunta- sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöt

[1] Lisätietoja: www.kolmaslahde.fi

kannustaisivat ja auttaisivat omia paikallisia tai alueellisia toimijoitaan keskinäiseen yhteistyöhön. **Työnantajalta edellytetään omavastuuosuutta**.

Toiminnan käynnistämisessä tulisi selvittää myös mahdollinen yhteys hallitusohjelmaan sisältyvän työllisyyspoliittisen, TEM-rahoitteiseen kuntakokeiluun, joita 20 kunnassa (paikalliseen kumppanuuteen perustuvat mallit): http://www.tem.fi/kuntakokeilu

Kohta 1.2 voi toimia vaihtoehtoisena toimintamallina, mikäli ehdotus 1.1 ei ole mahdollinen esim. lainsäädännöstä tai EU-säännöksistä johtuvista syistä.

1.3 Työkokeilut ja harjoittelut järjestöissä:

Järjestöt voivat toimia nuorille työkokeilun tai työharjoittelun paikkoina (mm. työvoimakoulutuksessa tai kotouttavassa koulutuksessa olevat nuoret, lisäksi työhön valmennus –palvelun tarjoajina vaikeasti työllistyville). Työkokeilu voi antaa yleisiä työelämävalmiuksia sekä antaa virikkeitä koulutus- ja uravalinnalle ilman koulutus- tai työpaikkaa olevalle nuorelle. Kokeilujen ja harjoittelujen jälkeen nuori ymmärtää järjestötyön luonnetta sekä hahmottaa siihen liittyvät osaamisvaatimukset. Nuorelle maksetaan tältä ajalta työttömyysetuutta sekä tietyin edellytyksin kulukorvaus. Niiden työnantajien, jotka työllistävät paljon nuoria, tulisi saada tukea vastuullaan olevasta työkokeilusta työllisyyspoliittista avustusta (olemassa oleva tukimuoto). Avustuksen myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus), Avustuksen myöntäminen edellyttää, että se työ- ja elinkeinotoimisto, jonka toimialueella toiminta toteutetaan, puoltaa avustuksen myöntämistä. Toisaalta järjestö voi toimia myös harjoittelupaikkana nuoren opintoihin liittyvään harjoitteluun. Tällaiseen toimintaan tulisi osoittaa tukea työnantajille harjoitteluajan ohjauksen kuluihin ja palkkaan. **Työnantajalta edellytetään omavastuuosuutta.**

1.4 Työllistymismahdollisuuksien parantaminen kansalaistoiminnassa opitun tunnistamisen tai tunnustamisen avulla:

Eri alojen järjestöt toteuttaisivat nuorisotakuun toteuttamiseen kytkeytyvän hankkeen, jonka tavoitteena on non-formaalin oppimisen edistäminen järjestötoiminnassa opitun avulla. Tavoitteena on tehdä järjestötyötä läpinäkyväksi siten, että nuoret voivat entistä paremmin hyödyntää järjestöissä oppimiaan valmiuksia koulutuksessa ja työllistymisessä. Toimenpiteissä on keskeistä sekä nuorten itsearvioinnin tukeminen että työnantajien aiheeseen liittyvän osaamisen vahvistaminen. Tätä varten tulisi aloittaa esim. 2-vuotinen kehittämishanke, jonka toteuttamisessa yksityisen rahoituksen ja esim. Sitran roolia olisi hyvä selvittää. Ehdotukseen voidaan nähdä liittyvän myös se, että hallituksen rakennepoliittisen ohjelman tavoitteiksi on asetettu, että aikaisemman osaamisen, työkokemuksen ja koulutuksen hyväksi lukua ammatillisiin tutkintoihin johtavissa koulutusohjelmissa lisätään.

Muuta:
Nuorten työllisyyttä edistää myös RAY:n sosiaali- ja terveysalan järjestöille suuntaama **Paikka auki - nuoret työelämään -avustusohjelma (2014 - 2017):** RAY toteuttaa vuosina 2014 – 2017 avustusohjelman, jonka päämääränä on edistää erityisesti vaikeasti työllistyvien ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten mahdollisuuksia päästä työelämään. Avustusohjelman kohderyhmänä ovat alle 29-vuotiaat, vaikeasti työllistyvät tai työkokemusta vailla olevat nuoret. Ohjelman aikana 500 - 1000 nuorta saa työpaikan sosiaali- ja terveysalan järjestöstä. Lisäksi ohjelmaan valitaan mukaan kehittämisprojekteja, joiden avulla syntyy uusia keinoja vahvistaa nuorten työelämävalmiuksia. Ohjelmaan kohdistetaan vuosittain n. 5 - 10 miljoonaa euroa ohjelmakauden ajan.

2. Järjestöjen toiminta ja tukipalvelut nuorille

Järjestöt tuottavat ja järjestävät nuorille monipuolisesti harrastustoimintaa ja voivat tuottaa myös palveluita. Ne ovat myös toimintaympäristöjä, jotka tuottavat nuorille sosiaalista ja yhteisöllistä tukea sekä vertaistukea ja -toimintaa. Järjestöillä voi olla tärkeä rooli nuoren aktivoimisessa, mielekkään toiminnan tarjoamisessa sekä tukemassa mm. nivelvaiheiden ylittämistä. Järjestöjen organisoimalla toiminnalla ja järjestöjen tekemällä nuorisotyöllä on mahdollisuutta tukea nuorta silloin, kun tämä vielä odottaa pääsyä nuorisotakuun toimiin tai toimenpiteiden päätyttyä. Tällöin nuori ei jää tyhjän päälle missään vaiheessa.

Tässä kohdassa on kyse hyvin monipuolisesta toimenpidekokonaisuudesta, joka liittyy järjestöjen perustoiminnan toteuttamiseen nuorisotakuun tukemiseksi. Nuorisotakuun piirissä olevat nuoret voivat tällöin myös itse olla järjestämässä toimintaa nuorille vapaaehtoisen roolissa ja samalla olla kehittämässä harrastustoimintaa eri muodoissaan. Kohderyhmiä voivat olla esim. lapset, vanhukset tai muut tukea ja apua tarvitsevat.

2.1 Koulutus ja valmennus nuorille sekä nuorisotakuuta tukevat projektit:

Järjestöillä on osaamista ja valmiuksia järjestää nuorisotakuun piirissä oleville nuorille erilaisia palveluita, kuten kurssi- ja koulutustoimintaa. Tämä on mahdollista lähinnä suurille ja joillekin keskisuurille järjestöille. Koulutusten aihepiiri voi liittyä mm arjenhallintaan, oman talouden suunnitteluun tai taloudenhallintaan, asumiseen sekä työelämävalmiuksiin ja työnhakuun (esim. 4H:n ajokortti työelämään –toiminta). Nuorisotyössä toimina on ensisijaisesti ryhmämuotoista, mutta myös yksilöllisempi valmennus on mahdollista. Näissä toimintamuodoissa osallistumisen lähtökohtana on vapaaehtoisuus. Myös säännöllisen harrastustoiminnan ja erilaisten nuorisotyöllisten menetelmien avulla voidaan tukea nuorisotakuun piirissä olevia nuoria. Koulutuksissa ja valmennuksissa tulisi pyrkiä siihen, että niitä voi hyödyntää myöhemmin tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Toteuttamisvaihtoehtona on nuorisotakuuta tukeviin koulutuksiin ja projekteihin suunnattava hankeavustus kolmannelle sektorille. Tätä kokonaisuutta varten voitaisiin muodostaa erityinen hankerahasto (OKM tai TEM).

Järjestöt voisivat mahdollisesti toimia myös työhallinnon tilaamien työvoimakoulutusten tarjoajina (TEM). Työvoimakoulutus ja palkkatuki voidaan myös yhdistää, jolloin nuori osallistuu työvoimapoliittiseen koulutukseen ja työskentelee palkkatuella samanaikaisesti. Tästä esimerkkinä Toppis-malli: http://www.tyollisyysportti.fi/tampere/kehittamishankkeet/valke-projekti/te-hallinnon-osio/toppis-koulutukset/ Yhdistyksillä voi olla tällaisessa toiminnassa joko koulutuksenjärjestäjän tai työnantajan rooli. Toiminnalla voitaisiin kouluttaa työntekijöitä joihinkin tiettyihin 3. sektorin tehtäviin.

3. Nuorten asumiseen liittyvä toimenpidekokonaisuus

Nuorisotakuussa tulisi huomioida nuorten asuminen nykyistä vahvemmin ns. **asuntotakuun** avulla. Ks. erillinen liite: Muistio/ohjelmajohtaja Jari Karppinen/Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelma.

4. Ehdotusten kustannusvaikutukset

Järjestöjen esitysten toimeenpano vaatii osittain erikseen määriteltäviä resursseja. Osa esityksistä voidaan toteuttaa kustannusneutraalisti.

Rahoituskanavana on mainittu ainakin EU:n rakennerahastot, joita voitaisiin hyödyntää ehdotusten toteuttamisessa. Lisäksi luontevina rahoituskanavina toimisivat TEM:n ja OKM:n budjettirahoitus.

Nuoria työsuhteisiin järjestöihin Sanssi-tukea kehittämällä: (1.1)

- **kustannusneutraali (mikäli maksimitukiaika ei yli 6 kk)**

Järjestöjen valmiudet työllistämiseksi ja työnantajana toimimiseen – mentorointi sekä järjestöjen paikallinen yhteistyö nuorten työllistämisessä (1.2)

- **mentori- ja ohjaustoiminta, kustannusarvio (A): 1 milj. eur** (esim. tuki ta:lle 2000e/nuori/väh. 3 kk -> 500 nuorta)
- **järjestöjen yhteiset työllistämishankkeet, kustannusarvio (B): 0,5 milj. eur /vuosi** (resurssit 6 koordinaattorin palkkaamiseen vuodeksi + toimintakulut)

Työkokeilut ja harjoittelut järjestöissä (1.3)

- **työkokeilujen osalta kustannusneutraali, jos maksetaan nykyisistä työvoimapoliittisista avustusmäärärahoista**
- **palkalliset harjoittelut, kustannusarvio: 0,5 milj. eur** (esim. harjoittelutuki+avustus ta:lle 1000e/3kk/nuori -> 500 nuorta)

Työllistymismahdollisuuksien parantaminen kansalaistoiminnassa opitun tunnistamisen tai tunnustamisen avulla (1.4)

- **kehittämishankkeen toteuttaminen, kustannusarvio: 0,5 milj. eur**

Koulutus ja valmennus nuorille (2.1)

- **koulutus ja valmennus nuorille sekä nuorisotakuuta tukevat projektit: 2 milj. eur**
- **järjestöt työvoimakoulutusten tarjoajina: kustannusneutraali, mikäli rahoitettavissa nykyisistä määrärahoista**

Toimenpiteitä edistävä toiminta, mm. viestintä: 0,1 milj. eur

<u>Kustannukset yhteensä: 4,6 miljoonaa euroa</u>

5. Ehdotusten arvioidut työllistämisvaikutukset ja tavoitettavien nuorten määrä

Nuoria työsuhteisiin järjestöihin Sanssi-tukea kehittämällä: (1.1):

- **Nuoriso-, liikunta-, sosiaali- ja terveysjärjestöt yhteensä noin 2500-3000 nuorta**

Järjestöjen valmiudet työllistämiseksi ja työnantajana toimimiseen – mentorointi sekä järjestöjen paikallinen yhteistyö nuorten työllistämisessä (1.2)

- **mentori- ja ohjaustoiminta (A): noin 500 nuorta**
- **järjestöjen yhteiset työllistämishankkeet, kustannusarvio (B): tavoitteeksi voidaan asettaa esim. 200 nuoren palkkaaminen**

Työkokeilut ja harjoittelut järjestöissä (1.3)

- **työkokeilujen osalta: noin 100 nuorta**
- **palkalliset harjoittelut: noin 500 nuorta**

Työllistymismahdollisuuksien parantaminen kansalaistoiminnassa opitun tunnistamisen tai tunnustamisen avulla (1.4)

- **nopeita työllisyysvaikutuksia on vaikea arvioida, vaikutukset tapahtuvat pitkällä aikavälillä**

Koulutus ja valmennus nuorille (2.1)

- **nopeita työllisyysvaikutuksia on vaikea arvioida, mutta tavoitteeksi voidaan asettaa, että hankkeissa tapahtuvan toiminnan avulla tavoitetaan 500 nuorta (esim. 25 hanketta, 80 000e/hanke, noin 20 nuorta/hanke)**

<u>Tavoite: vaikutukset yhteensä, jos *kaikki* esitetyt toimenpiteet toteutetaan, noin 4300-4800 nuorta</u>

Huom. Tällöin huomioitava, että Sanssi-muutos sinällään parantaisi järjestöjen työllistämismahdollisuuksia, eikä rinnakkaisia toimia tarvittaisi samassa laajuudessa. Tällöin kokonaisvaikutus on todellisuudessa selvästi pienempi.

<u>Vaikus ilman Sanssi-tuen muutosta: noin 1800 nuorta.</u>

(sisältää työllistettävät, harjoittelupaikat, työkokeilut, osallistumisen koulutukseen ym.)